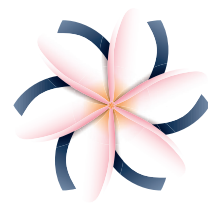

Toespraak Jésaja Gunawan | VCL scholier 2019

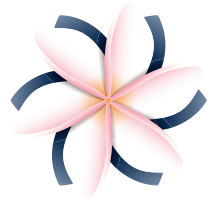
nationale herdenking
15 augustus 1945

Geloof mij – het kostte best veel nadenkwerk, voordat mijn verhaal voor vandaag geschreven was. De Tweede Wereldoorlog in Indië is immers zo ver in de tijd van ons vandaan. Daar komt bij dat het gebied dat de Japanners destijds bezet hebben ook in kilometers heel ver weg is. Ik kan me nauwelijks indenken hoe de mensen dáár, tóén, in oorlogsomstandigheden, geleefd hebben. Hoe moet dat geweest zijn? Er was geen privacy, er was geen veiligheid en er was geen vrede. Ik ben geboren en getogen in Nederland. Vrede is voor mij heel vanzelfsprekend, vrede is een vaste waarde die door iedereen gekoesterd wordt.

Ik heb een grootmoeder gehad die de oorlog in Indië heeft meegemaakt. Een aantal jaar geleden is mijn grootmoeder overleden. De vragen die ik had, heb ik aan mijn oudtante, een schoonzusje van mijn grootmoeder van vaderszijde, gesteld. Zij heeft me haar herinneringen verteld met mijn grootmoeder over de oorlog. Dat maakte het voor mij een beetje duidelijker hoe mijn grootmoeder de vreselijke oorlogstijd heeft kunnen doorstaan.

Mijn grootmoeder leefde in een westers huis. Ze ging naar een christelijke school. Zeker voor mijn grootmoeder Jacoba was dat geen onlogische schoolkeuze. Je kunt zeggen dat oma Jacoba een vroom meisje was. Het gebed was van dagelijks belang in haar leven. Zelfs als klein meisje bad zij al: voor haar familie, of om het behoud van een goede gezondheid of om vergiffenis als ze iets gedaan had wat niet mocht. Mijn grootmoeder geloofde er vast in, dat de kracht van het gebed een positieve uitwerking zou hebben.

In de omgeving waar het gezin van mijn overgrootouders met hun gezin woonden leefden christenen en moslims naast elkaar, zeker niet tegenover elkaar. Dat was al voor de oorlog zo, en de oorlog heeft daaraan niets veranderd. Het geloof was geen twistpunt, het bracht geen verdeeldheid. Onderlinge tegenstellingen waren absoluut niet van belang, zeker niet toen de bevolking een gemeenschappelijke vijand kreeg. Door samen te leven, door samen te werken en vooral samen te bidden om vrede, konden christenen en moslims bijna áfdwingen dat de vrede dichterbij kwam. Voor mijzelf ligt dat anders. Mijn school is vrijzinnig-christelijk. De christelijke waarden worden er belangrijk gevonden, de bijbelverhalen en de tien geboden komen af en toe in lessen of in levenslessen voorbij. Op onze school zitten mensen zoals ik met een christelijke achtergrond, maar we hebben ook leerlingen die het moslimgeloof aanhangen. Net als toen mijn grootmoeder naar de middelbare school ging, is dat volstrekt geen punt: geloven is een privéaangelegenheid. We hebben het er niet over en het enige dat je soms kunt merken, is dat tijdens het brugklaskamp leerlingen op een onmenselijk vroeg tijdstip, wanneer iedereen nog wil slapen, goed moeten eten.

nationale herdenking
15 augustus 1945

Het gebed is al lang geleden een privéaangelegenheid geworden, niet meer een zaak van de school. Af en toe doe ik een schietgebedje, dat wel. In de afgelopen maanden deed ik meerdere schietgebedjes met de gedachte om mijn eindexamens te kunnen halen. Echter is er menselijker inspanning (van mijn docenten en van mijzelf) voor nodig geweest om dit te behalen. Hoe zou het voor mijn grootmoeder geweest zijn, dat ondanks al haar gebeden de vrede zo onnoemelijk lang op zo grote afstand gebleven is? Ik zou mij kunnen indenken, dat dat voor mijn grootmoeder heel teleurstellend geweest moet zijn. Toch, als ik mijn oudtante mag geloven, heeft het geloof van mijn grootmoeder nooit gewankeld. Ze hield een rotsvast vertrouwen in een vredige afloop van die nare tijden.

Ik heb dit allemaal eigenlijk nooit geweten. Mijn ouders spraken en spreken niet over wat zij van de oorlogsjaren weten, en mijn grootmoeder hield al helemáál haar lippen stijf op elkaar. Die nare ervaringen waren achter de rug. Tijd om naar een positieve toekomst vooruit te kijken. Het is vanwege mijn bijdrage aan deze herdenkingsplechtigheid dat ik vragen ben gaan stellen en dus meer te weten gekomen ben. Wat op mij diepe indruk heeft gemaakt, is wat mijn oudtante mij vertelde over de saamhorigheid en de door alle geloven gedeelde roep om vrede. Moslims en christenen voelden zich verenigd in het gebed om vrij te mogen zijn van onderdrukking en overheersing. Ze waren verenigd in de wens om te kunnen gaan en staan waar zij wilden. Kom daar nu nog maar eens om! Het wij-zij-denken is gemeengoed geworden onder veel moslims en veel christenen. Het tegenóver elkaar staan lijkt helaas de norm, niet langer en náást elkaar staan.

Deze herdenking met de kennis die ik in de afgelopen periode heb opgedaan, hebben voor mij een ommekeer teweeg gebracht. De oorlogstijd is voor mij veel dichterbij gekomen. Het moet ook vandaag de dag toch mogelijk zijn om elkaar in een ander geloof te ontmoeten? Ook in onze tijd zijn wij toch beter uit mét elkaar dan tegenóver elkaar, of het nu gaat om vrede, of de milieuproblemen of welk heet hangijzer dan ook? Ik zou er iets voor gegeven hebben als ik het mijn grootmoeder er zelf naar had kunnen vragen: hoe was dat samen-gevoel? Hoe begrepen jullie van elkaar dat je voor dezelfde vrede en tegen dezelfde onderdrukking bad? Wat kunnen wij van jouw verhaal leren?